

Mihaela Daniela Cîrstea • Ioana Hristescu
Carmen Iosif • Adina Papazi • Laura Raluca Surugiu

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

CLASA A **V**-A

- unități de învățare
- teste inițiale și finale
- propuneri de subiecte
pentru teză
- teste de autoevaluare

Cuprins

Cuvânt-înainte	3
TESTE INIȚIALE (1–5)	5
UNITATEA 1:	
CARTEA – OBIECT CULTURAL. SINTAXA. SITUAȚIA DE COMUNICARE	14
I. Cartea – obiect cultural.	14
II. Sintaxa.	16
III. Situația de comunicare.	17
UNITATEA 2:	
OPERA LITERARĂ, RAPORTUL REALITATE–FICȚIUNE. LEXICUL. PLANUL SIMPLU/DEZVOLTAT DE IDEI	19
I. Opera literară, raportul realitate–ficțiune.	19
II. Lexicul.	23
III. Planul simplu/dezvoltat de idei.	27
UNITATEA 3:	
STRUCTURA OPEREI EPICE. FONETICĂ. ORGANIZAREA DIALOGULUI; MODALITĂȚI DE MENȚINERE A DIALOGULUI	28
I. Structura operei epice.	28
II. Fonetică.	33
III. Organizarea dialogului; modalități de menținere a dialogului.	38
UNITATEA 4:	
MODURI DE EXPUNERE, POVESTIREA UNEI ÎNTÂMPLĂRI. VERBUL	43
I. Moduri de expunere, povestirea unei întâmplări.	43
II. Verbul.	48
UNITATEA 5:	
PERSONAJUL – PORTRET FIZIC, PORTRET MORAL. SUBSTANTIVUL	58
I. Personajul – portret fizic, portret moral.	58
II. Substantivul.	66

UNITATEA 6:	
FIGURI DE STIL. ADJECTIVUL. PĂRȚILE UNEI COMPUNERI	75
I. Figuri de stil.	75
II. Adjectivul.	80
III. Părțile unei compuneri.	86
UNITATEA 7:	
TEXTUL LIRIC. PRONUMELE. NUMERALUL. COMPUNEREA DESCRIPTIVĂ	90
I. Textul liric.	90
II. Pronumele.	94
III. Numeralul.	99
IV. Compunerea descriptivă.	104
UNITATEA 8:	
BASMUL. PĂRȚILE DE VORBIRE NEFLEXIBILE: ADVERBUL, INTERJEȚIA.	
COMPUNEREA NARATIVĂ	107
I. Basmul.	107
II. Părțile de vorbire neflexibile: adverbul, interjecția.	111
III. Compunerea narativă.	116
UNITATEA 9:	
SCHIȚA. SUBIECTUL. PREDICATUL.	
TRANSFORMAREA TEXTULUI DIALOGAT ÎN TEXT NARATIV	120
I. Schița.	120
II. Subiectul.	124
III. Predicatul.	129
IV. Transformarea textului dialogat în text narativ.	133
UNITATEA 10:	
TEXTE NONLITERARE. ATRIBUTUL. COMPLEMENTUL	136
I. Texte nonliterare.	136
II. Atributul.	139
III. Complementul.	143
TESTE FINALE (1–4)	149
Subiecte de teză. Semestrul I.	158
Subiecte de teză. Semestrul al II-lea	171

Cuvânt-înainte

Ne-am propus ca prin intermediul caietelor de exerciții pentru clasele V–XII să oferim elevilor și profesorilor un auxiliar util, unitar, care să le fie de ajutor începând cu primii ani ai învățământului gimnazial și terminând cu ultima clasă de liceu. Considerăm oportună realizarea unor culegeri care să fie folosite alături de manuale în procesul de învățare de zi cu zi, deoarece se oferă un instrument constant de lucru atât individual, cât și la nivelul clasei. Materialele pe care noi le propunem sunt în concordanță cu programele școlare în vigoare, iar itemii sunt formulați în acord cu cerințele standard de evaluare.

Am dorit ca prin culegerile noastre să le oferim elevilor și posibilitatea de a descoperi frumusețea și valoarea literaturii române, prin alegerea unor texte-suport care nu apar în manualele alternative din prezent. În acest fel sperăm să le redeșteptăm elevilor pasiunea de a citi, de a se apropia de textul literar cu plăcere, dincolo de dorința firească de altfel, de a obține rezultate bune la școală și la examenele naționale.

Fiecare culegere cuprinde un număr generos de texte, diversificate din punct de vedere al tematicii și al tipului de scriitură, care pot fi lucrate de elevi fie împreună cu profesorii lor pentru fixarea cunoștințelor, fie individual pentru obținerea performanței. Lor li se adaugă, în cazul caietelor de la gimnaziu, variate exerciții de gramatică, cu grad diferit de complexitate, iar în cazul caietelor pentru liceu, propuneri de redactare a textelor argumentative și a unor eseuri structurate sau libere.

De asemenea, sunt cuprinse modele de teste inițiale și finale, propuneri de subiecte de teze, iar în cazul culegerii pentru clasa a XII-a și modele de subiecte pentru examenul de bacalaureat. Astfel, profesorul de limba și literatura română poate găsi în aceste culegeri resurse bogate pentru activitatea la clasă și pentru conceperea testelor de evaluare, iar elevii pot să se autoevalueze după încheierea unor unități de învățare sau la finalul semestrului/anului școlar.

De asemenea, am încercat să valorificăm experiența noastră didactică în realizarea acestor culegeri, insistând mai ales pe dimensiunea lor practică, aplicată, scopul nostru primordial fiind acela de a oferi instrumente de lucru de valoare, raportate atât la conținuturile programei școlare, cât și la interesul elevilor.

Sperăm ca aceste culegeri să se dovedească utile și vă dorim mult succes în studiul limbii și literaturii române!

Autoarele

TESTE ÎNȚIALE

- Pentru rezolvarea corectă a tuturor cerințelor din Partea I și din Partea a II-a se acordă 78 de puncte. Pentru redactarea întregii lucrări se acordă 12 puncte. Din oficiu se acordă 10 puncte.
- Timpul efectiv de lucru este de 50 de minute.

TEST ÎNȚIAL 1

Partea I

(48 de puncte)

A. Citește cu atenție textul următor, apoi răspunde cerințelor de mai jos:

În odaie, liniște. Liniște și-un miros! Pe polița din dreapta, pe o farfurie, stă uitată o bucată de cașcaval. Mirosul de brânză proaspătă a străbătut până în cel mai îngust colțișor al casei. Și din gaura lui, din gaura de după sobă, șoricelul nu-și mai găsește locul. Parcă-l trage cineva de mustață afară. Să iasă, să nu iasă? Mai bine să se astâmpere. Să se astâmpere, ușor de zis; dar cașcavalul? Vezi, asta-i asta: cașcavalul. Să-nchidă ochii. I-a închis. Prostul! Dar ce, cu ochii miroase? Și brânza-i proaspătă. Mai mâncase așa bunătate acum vreun an. Dar parcă nu-l momise într-atâta ca aceasta de acum. Să încerce. Face câțiva pași mărunți până-n marginea ascunzătorii lui. Măcar s-o vadă. Unde-o fi? De unde-l vrăjește, din ce colț îl pofteste cu atâta stăruință la dansa? A! uite-o colo, pe farfurie. Dacă-ar îndrăzni! Dar cum? Să meargă mai întâi pe lângă perete până la divan. Așa, bun! Pe urmă... Pe urmă pe unde s-o ia? Pe lângă dulap? Nu. Pe după jilțul cela? Nici așa. Atunci? Păi lucrul cel mai bun e să se suie de-a dreptul pe perdea, și de-acolo să treacă pe marginea lăvicerului din perete până la poliță. Și-odată la cașcaval, lasă, n-are el nevoie să-l învețe alții ce să facă cu dânsul. Dar motanul? E-hei! la dânsul nu se prea gândise. Și, Doamne, mulți fiori i-a mai vârât în oase motanul cela. Dar poate nu era în odaie. Ha? nu era. Nu. Orișicum, să mai aștepte puțin, să vadă, nu se mișcă nimeni, nu-l pândește cineva?

(Emil Gârleanu, *Când stăpânul nu-i acasă!*)

1. Transcrie din textul citat trei verbe.

6 puncte

.....

2. Cuvintele subliniate din text sunt, ca parte de vorbire, în ordine:,,

6 puncte

3. Precizează ce parte de propoziție reprezintă următoarelor cuvinte subliniate: Mirosul de brânză proaspătă a străbătut până în cel mai îngust colțișor al casei.

6 puncte

.....

.....

4. Alcătuieste o propoziție simplă și o propoziție dezvoltată. **6 puncte**

.....
.....

5. Construiește o propoziție în care substantivul *sobă* să îndeplinească funcția sintactică de subiect. **6 puncte**

.....

B. 1. Numește personajul din fragmentul citat. **6 puncte**

.....

2. Scrie ideea principală a fragmentului. **6 puncte**

.....

3. Precizează locul unde se desfășoară acțiunea. **6 puncte**

.....

Partea a II-a **(30 de puncte)**

Redactează o compunere de 8–10 rânduri (80–100 de cuvinte), în care să povestești o întâmplare cu un șoricel sau alt animal de companie; folosește trei cuvinte/sintagme din textul citat și dă un titlu sugestiv acestei compuneri.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerințelor, nu este obligatorie. **Vei primi 12 puncte pentru redactarea întregii lucrări** (unitatea compoziției – 1p.; coerența textului – 2p.; registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului – 2p.; ortografia – 3p.; punctuația – 2p.; așezarea corectă a textului în pagină, lizibilitatea – 2p.)

TEST INIȚIAL 2

Partea I **(48 de puncte)**

A. Citește cu atenție textul următor, apoi răspunde cerințelor de mai jos:

Vara a fost ploioasă și răcoroasă. S-au făcut grâne bune, porumbul a crescut înalt, a rodit frumos, dar la începutul lui septembrie era încă în lapte. Oamenii se temeau că nu se va coace și priveau îngrijorați

cerul mereu *innourat*. Dar pe la mijlocul lunii, norii s-au rupt în două, chiar deasupra satului, s-au făcut nevăzuți și a rămas senin, curat, umed parcă, din zare în zare.

S-a pus o toamnă lungă și caldă care a ținut până la mijlocul lui decembrie. Niciun strop de ploaie, numai noaptea rouă de vară, iar cu începutul lui noiembrie, brumă în loc de rouă. Dar bruma ușor, nu ardea pajiștea. Otava* s-a uscat înmiresmată, iar porumbul s-a copt bine.

Aproape toate felurile de paseri călătoare au plecat mai târziu de pe plaiurile noastre, iar vreo câteva stoluri de grauri, înșelați de toamna lungă și călduță, s-au învârtit deasupra hotarului nostru până i-a apucat zăpada și gerul venit pe neașteptate în a doua jumătate a lui decembrie.

(Ion Agârbiceanu, *Săracii grauri*)

*otavă – iarbă

1. Scrie un cuvânt cu sens asemănător pentru adjectivul *îngrijorați* și un cuvânt cu sens opus pentru adjectivul *innourat*. **6 puncte**

.....
.....

2. Încercuiește seria în care toate cuvintele sunt corect despărțite în silabe: **6 puncte**

- a. no-iem-bri-e, se-ptem-bri-e, că-lă-toa-re.
- b. no-iem-bri-e, sep-tem-bri-e, că-lă-toa-re.
- c. noi-em-bri-e, sep-tem-bri-e, căl-ă-toa-re.

3. Precizează ce parte de vorbire sunt și ce funcție sintactică au cuvintele subliniate din textul dat: **6 puncte**

.....
.....
.....
.....

4. Transcrie din text un verb, precizează timpul, persoana și numărul său. **6 puncte**

.....
.....

5. Scrie două enunțuri folosind perechea de ortograme *ia/ i-a*. **6 puncte**

.....
.....

B. 1. Transcrie doi indici temporali din textul dat. **6 puncte**

.....
.....

2. Cum era vremea în perioada prezentată în fragmentul dat? Transcrie două cuvinte/grupuri de cuvinte care să îți susțină opinia. **6 puncte**

.....
.....

3. Ce efecte are toamna cea lungă asupra naturii? Explică în 3–5 rânduri, folosind informațiile oferite de text. **6 puncte**

.....
.....
.....
.....

Partea a II-a **(30 de puncte)**

Scrie o continuare a textului de maximum 15 rânduri (aproximativ 150 de cuvinte). Dă un titlu compunerii tale.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Notă! Respectarea, în lucrare, a ordinii cerințelor, nu este obligatorie. **Vei primi 12 puncte pentru redactarea întregii lucrări** (unitatea compoziției – 1p.; coerența textului – 2p.; registrul de comunicare, stilul și vocabularul adecvate conținutului – 2p.; ortografia – 3p.; punctuația – 2p.; așezarea corectă a textului în pagină, lizibilitatea – 2p.)